

A șasea reuniune, Chișinău, 13 februarie 2020

DECLARAȚIE COMUNĂ

Platforma societății civile (PSC) UE-Moldova¹ este unul dintre organismele instituite în cadrul Acordului de asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova (denumit în continuare „Acordul de asociere”). Această platformă permite organizațiilor societății civile ale ambelor părți să monitorizeze procesul de punere în aplicare și să elaboreze recomandări adresate autorităților relevante ale celor două părți, precum și să susțină declarații care evidențiază progresele înregistrate și care abordează aspecte de interes. Cea de-a șasea reuniune a PSC a avut loc la 13 februarie 2020, la Chișinău. Membrii PSC au discutat despre situația actuală a punerii în aplicare a Acordului de asociere, acordând o atenție deosebită aspectelor sociale cuprinse în Acordul de asociere, provocărilor viitoare legate de piața forței de muncă, precum și inițiativelor ce vizează justiția și combaterea corupției.

În ceea ce privește punerea în aplicare a Acordului de asociere, membrii PSC:

1. iau act de **rapoartele** din perioada 2019-2020 **privind punerea în aplicare a Acordului de asociere** publicate de Guvernul Republicii Moldova² și de raportul alternativ al organizațiilor societății civile din Republica Moldova³;
2. salută **declarația și recomandările** publicate în decembrie 2019, după cea de-a șaptea reuniune a Comitetului parlamentar de asociere (CPA) UE-Moldova⁴, care le recomandă guvernului și parlamentului Republicii Moldova să intensifice cooperarea cu Platforma societății civile UE-Moldova;

¹ Documentele Platformei societății civile (PSC) UE-Moldova sunt disponibile la adresa <https://www.eesc.europa.eu/ro/sections-other-bodies/other/eu-moldova-civil-society-platform/events>.

² Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Raport privind realizarea Planului național de acțiune pentru punerea în aplicare a Acordului de asociere dintre UE și Republica Moldova 2017-2019, https://www.mfa.gov.md/sites/default/files/raport_pna_aa_2017-2019_final_pentru_publicare_website.pdf.

³ Institutul pentru politici și reforme europene, „Raport alternativ: Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. Cinci ani de implementare: Progrese, constrângeri, priorități”, octombrie 2019, disponibil la adresa <http://ipre.md/2019/10/30/9070/?lang=en>.

⁴ Declarația și recomandările celei de a 7-a reuniuni a CPA UE-Moldova, 18 și 19 decembrie 2019, Strasbourg, disponibile la adresa https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/194383/Statement%20&%20recommendations%20EU-PAC_19.12.2019-original.pdf.

3. solicită **continuarea punerii în aplicare cu fermitate a agendei privind reforma**, în conformitate cu angajamentele asumate prin Acordul de asociere, constatând că nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește combaterea corupției, independența sistemului judiciar, a autorităților de anchetă, de urmărire penală și a autorităților responsabile cu evaluarea recuperărilor din fraudele bancare;
4. salută decizia Comisiei Europene **de a ajusta asistența financiară** acordată Republicii Moldova și de a o redirecționa către sprijinirea proiectelor cu un impact direct și pozitiv asupra cetățenilor Republicii Moldova, inclusiv a societății civile, a mass-mediei independente, a autorităților locale responsabile și a IMM-urilor;
5. recunosc **rezultatele importante obținute în ceea ce privește comerțul bilateral** dintre Moldova și UE datorită AA/DCFTA, aproape 70 % din exporturi fiind direcționate către piața UE. Cu toate acestea, sunt necesare mai multe eforturi pentru a consolida capacitatea de negociere, precum și de a include Moldova pe lista țărilor terțe care pot exporta produse de origine animală către UE și de a facilita sprijinul financiar pentru dezvoltarea sectorului IMM-urilor prin măsuri de asociere, standardizare și marketing. Membrii își exprimă îngrijorarea cu privire la concentrarea tot mai mare a exporturilor către UE, valoarea lor adăugată scăzută și tendințele descendente care au început să se manifeste în 2019 și ar putea continua în 2020;
6. solicită autorităților din Republica Moldova să încurajeze integrarea pe scară mai largă a societății civile din Transnistria în viața economică și socială a țării, ceea ce ar putea duce la implementarea mai amplă a AA în această regiune;
7. salută programul de lucru al Comisiei Europene în domeniul politicii externe a UE și este de acord că, printre prioritățile UE în ceea ce privește Parteneriatul estic, ar trebui să se numere o cooperare sectorială și o relație mai strânsă între UE și trio-ul asociat;
8. observă **impactul considerabil al regimului de călătorii fără viză** asupra călătorii în UE. În ultimii cinci ani și jumătate, peste 2,1 milioane de resortisanți moldoveni au călătorit în UE, cu o rată medie de aproximativ 420 000 de persoane pe an⁵ și peste 6 milioane de intrări înregistrate ale cetățenilor moldoveni⁶;
9. îndeamnă autoritățile din Republica Moldova să își intensifice eforturile de **combatere a corupției la nivel înalt**, să pună în aplicare strategia de recuperare a activelor și să asigure, fără întârziere, urmărirea penală riguroasă, imparțială a fraudelor bancare, recuperarea fondurilor deturnate și condamnarea tuturor celor responsabili;
10. subliniază necesitatea **dezvoltării infrastructurii de transport și comunicații dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova**. Trebuie accelerate proiectele de construcție și reabilitare a rețelelor electrice și a conductelor (de gaze) încheiate între Moldova și România, care au ca scop diversificarea surselor de aprovizionare cu energie electrică și gaze din UE. Membrii solicită autorităților din Republica Moldova să asigure punerea deplină în aplicare a celui de al treilea

---

⁵ „Cinci ani de la liberarea regimului de vize cu UE”, articol disponibil la adresa <http://border.gov.md/index.php/ro/4670-cinci-ani-de-la-liberalizarea-regimului-de-vize-cu-ue>.

⁶ *Idem*.

pachet privind energia, în conformitate cu angajamentele din cadrul Tratatului de instituire a Comunității Energiei;

11. solicită autorităților din Republica Moldova **să asigure punerea în aplicare corespunzătoare a reformei administrației publice** și să stabilească un proces deschis, transparent și incluziv pentru începerea reformei administrației publice locale;
12. salută programul de lucru al Comisiei Europene în domeniul politicii externe a UE și este de acord că, printre prioritățile UE în ceea ce privește Parteneriatul estic, ar trebui să se numere **o cooperare sectorială și o relație mai strânse** între UE și statele asociate;
13. salută propunerea făcută de trei state asociate cu ocazia reuniunii ministeriale a OSCE din decembrie 2019, prin care **UE este invitată să colaboreze cu Moldova, Georgia și Ucraina într-un format UE+3**, pe baza acordurilor de asociere existente, cu o agendă strategică pe termen lung și orientată spre viitor;
14. apreciază **practica consacrată de a consulta organizațiile societății civile** înainte de dialogul anual privind drepturile omului dintre UE și Moldova și își exprimă convingerea că astfel de practici vor fi puse în aplicare de către toate cadrele instituționale relevante pentru acordul UE-MD AA/DCFTA;
15. solicită țărilor din Uniunea Europeană și din cadrul Parteneriatului estic, pentru a sprijini statul de drept democratic din Republica Moldova, să elaboreze și să adopte legi similare cu legea Magnitsky, aplicând restricții de călătorie și măsuri de înghețare a activelor persoanelor vinovate de infracțiuni de corupție grave, cu scopul de a consolida cadrul juridic pentru prevenirea spălării banilor și a circulației criptomonedelor, stimulând activitatea Parchetului European nou creat și facilitând recuperarea activelor frauduloase;
16. încurajați de modificările aduse legislației electorale, în special în ceea ce privește finanțarea campaniilor, reprezentarea egală a bărbaților și a femeilor și participarea cetățenilor moldoveni din diaspora, solicită autorităților din Republica Moldova să se asigure că aceste reforme sunt puse în aplicare pe deplin și că vor fi soluționate în timp util și alte chestiuni nerezolvate, legate de înregistrarea candidaților independenți în circumscripțiile mari, registrul național al electorilor, asigurarea participării libere la vot a cetățenilor moldoveni din Transnistria și accesibilitatea secțiilor de votare;
17. își exprimă îngrijorarea cu privire la absența progreselor în ceea ce privește asigurarea unei mass-medii libere și corecte și concentrarea în continuare a piețelor de mass-media și publicitate în mâinile actorilor politici. Autoritățile moldovene trebuie să asigure îmbunătățirea cadrului juridic de reglementare a mass-mediei, cu participarea deplină a părților interesate, și să se asigure că Consiliul audiovizual devine un organism de reglementare eficace și independent;

18. solicită autorităților din Republica Moldova să respecte pe deplin principiile europene ale administrației publice și legislația privind actele de reglementare și să garanteze transparența deciziilor în procesul de elaborare și aprobare a Planului de acțiune al guvernului, ținând seama, pe de o parte, de obiectivele Acordului de asociere UE-Republica Moldova și ale Agendei globale 2030, în special de acțiunile prioritare care ar stimula dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova, buna guvernanță, sistemul judiciar, combaterea corupției, prevenirea și combaterea spălării banilor, drepturile omului și funcționarea organizațiilor societății civile, precum și îmbunătățirea situației mass-mediei, astfel cum au solicitat anterior organizațiile societății civile din domeniul mass-mediei⁷, și, pe de altă parte, de dispozițiile privind protecția mediului și adaptarea la schimbările climatice, conform solicitărilor anterioare ale organizațiilor societății civile din domeniul mediului⁸;
19. solicită autorităților din Republica Moldova să asigure o cooperare transparentă cu societatea civilă și să garanteze un spațiu favorabil pentru activitatea, dezvoltarea și implicarea sa în monitorizarea și promovarea politicilor publice.

În ceea ce privește aspectele sociale și referitoare la ocuparea forței de muncă din Acordul de asociere, membrii PSC:

20. subliniază că învățământul de bază de calitate, standardele înalte și eficiența în materie de formare profesională, învățarea pe tot parcursul vieții, perfecționarea și reconversia profesională vor fi instrumentele necesare pentru a valorifica viitoarele oportunități de angajare și pentru a stimula competitivitatea întreprinderilor;
21. subliniază nevoia de a sprijini negocierile colective și dialogul social pentru a putea anticipa și adapta competențele la evoluțiile tehnologice și digitale și pentru a dezvolta formarea la locul de muncă. Membrii încurajează, în acest sens, interacțiunea dintre instituțiile de învățământ și întreprinderi;
22. salută numeroasele inițiative care vizează combaterea *exodului de creiere* din Republica Moldova, cum ar fi întreprinderile nou-înființate și activismul social dinamic; subliniază însă că astfel de inițiative se bucură de foarte puțin sprijin politic;
23. salută progresele înregistrate în procesul de transpunere pentru directivele UE referitoare la muncă, sănătatea și siguranța la locul de muncă (SSM) și la egalitatea de gen; subliniază, cu toate acestea, că există în continuare diferențe în ce privește remunerațiile și pensiile între femei și bărbați și că trebuie adoptate modificări legislative substanțiale și relevante pentru transpunerea deplină a directivelor UE;

---

⁷ „ONG-urile de media solicită Guvernului Chicu să includă în programul său de activitate angajamente cu privire la îmbunătățirea situației mass-media”, declarație disponibilă la adresa http://media-azi.md/en/stiri/media-ngos-request-chicu-government-commits-its-activity-program-improve-media-situation?fbclid=IwAR2GrdzKFhq_sqbeqbQlXcGMIsA4hGupzHOKHRtGY6AATzPvGyZuMzf6gW4.

⁸ „Declarația organizațiilor societății civile din domeniul mediului cu privire la includerea protecției mediului și a adaptării la schimbările climatice ca domenii prioritare în programul de activitate al guvernului”, disponibilă la adresa https://environment.md/uploads/files/206420e7269c0a753c7fad8ff29a72b.pdf?fbclid=IwAR3n85de10OBD1gR0_VorZkqv8PoST_FkC9yPSFyEZp_D2szZZSPET_8xV8I.

24. salută adoptarea și testarea unor noi programe de lucru active, inclusiv cele care vizează încurajarea ocupării forței de muncă în rândul grupurilor vulnerabile; în viitor, autoritățile din Republica Moldova trebuie să se asigure că Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă dispune de capacitatea și resursele adecvate pentru implementarea și extinderea domeniului de aplicare al acestor programe;
25. recomandă îmbunătățirea cadrului juridic pentru a stimula crearea de noi locuri de muncă decente, creșterea ratei de ocupare a forței de muncă, reducerea migrației populației, precum și a discrepanțelor de pe piața muncii între mediul urban și cel rural, precum și între femei și bărbați;
26. își exprimă îngrijorarea față de numărul mare de accidente de muncă, inclusiv accidente mortale, care sunt consecința activității insuficiente a inspecției muncii; își exprimă îngrijorarea față de impactul modificărilor legislative introduse de Ministerul Economiei și Infrastructurii, care au pus în mare pericol capacitățile de control ale statului în domeniul securității și sănătății ocupaționale, și solicită alinierea Legii nr. 140/2001 privind Inspectoratul de Stat al Muncii și a Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător la dispozițiile Convenției nr. 81 a OIM privind inspecția muncii în industrie și comerț, precum și la dispozițiile Convenției nr. 129 privind inspecția muncii în domeniul agricol (o acțiune care implică elaborarea și promovarea cât mai rapidă a unui proiect de lege menit să modifice unele instrumente legislative: Legea nr. 131/2012 și Legea nr. 140/2001); solicită instituirea unui sistem integrat de inspecție a muncii (privind relațiile de muncă și sănătatea și siguranța în muncă) prin care Inspectoratului de Stat al Muncii să i se acorde prerogativele de a efectua controale oficiale în domeniul sănătății și siguranței în muncă;
27. atrag atenția asupra faptului că procentul de ocupare informală a forței de muncă rămâne foarte ridicat. În consecință, o mare parte a populației active nu este acoperită de niciun sistem de protecție socială. Este necesar, în acest sens, să se elaboreze și să se adopte un plan amplu de combatere a fenomenului angajărilor clandestine și al salariilor nedeclarate, monitorizat de la nivelul primului-ministru;
28. solicită stabilirea unui salariu național minim, de 50-60 % din salariul național mediu, în conformitate cu recomandările Cartei sociale europene revizuite și cu tendințele europene;
29. propun efectuarea unei analize cuprinzătoare a efectelor punerii în aplicare a Legii nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar și eliminarea deficiențelor și problemelor identificate;
30. solicită îmbunătățirea în continuare a legislației privind salariile, pentru a asigura respectarea principiului remunerației egale pentru muncă egală și muncă de valoare egală și a garanta transparența în materie de remunerare;
31. solicită îmbunătățirea mecanismului de acordare a pensiei anticipate atât pentru bărbați, cât și pentru femei, precum și a mecanismului de acordare a pensiei pentru muncă în condiții speciale;
32. solicită îmbunătățirea mecanismului de revizuire a pensiilor pentru persoanele care își continuă activitatea în muncă după acordarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă;

33. propun garantarea respectării dispozițiilor actelor normative internaționale, printre semnatarii cărora se numără și Republica Moldova, precum și a directivelor UE prevăzute în Acordul de asociere UE-Republica Moldova, care au fost deja transpuse sau care urmează să fie transpuse în legislația națională;
34. avertizează că, în procesul de elaborare și îmbunătățire a legislației privind ocuparea forței de muncă și a altor legi, este necesar să se respecte dispozițiile articolul 371 din Acordul de Asociere RM-UE, conform căruia părțile recunosc că este inoportun să se încurajeze comerțul sau investițiile prin reducerea nivelurilor de protecție prevăzute de legislația națională în domeniul mediului sau al ocupării forței de muncă;
35. își exprimă profunda îngrijorare cu privire la posibila promovare a proiectului pentru noul Cod al muncii, care a fost elaborat sub egida Consiliului Economic sub supravegherea prim-ministrului, fără participarea sindicatelor și a angajatorilor și cu încălcarea gravă a standardelor internaționale în domeniul muncii și a principiilor parteneriatului social;
36. recomandă să se asigure continuitatea funcționării instituțiilor de dialog social la toate nivelurile Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, în conformitate cu dispozițiile cadrului juridic;
37. solicită modificarea Legii nr. 245-XVI din 21 iulie 2006 privind organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, a comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel de ramură și la nivel teritorial pentru a asigura rotația președintelui Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective în rândul coordonatorilor părților.

În ceea ce privește sectorul justiției și combaterea corupției, membrii PSC:

38. sunt în continuare alarmați de situația statului de drept și subliniază că instituțiile Republicii Moldova ar trebui să colaboreze pentru a asigura independența, separarea puterii și integritatea sistemului judiciar, în conformitate cu Constituția Republicii Moldova și cu principiile internaționale ale democrației și statului de drept;
39. își exprimă profunda îngrijorare cu privire la modul în care este percepută corupția, al cărui nivel rămâne ridicat, inclusiv în sistemul judiciar. Ar trebui consolidată eficiența cadrului de combatere a corupției și ar trebui garantate independența și capacitatea principalelor instituții responsabile cu prevenirea și combaterea corupției;
40. regretă faptul că nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește activitatea Agenției Naționale de Integritate (ANI), care, până în prezent, nu a reușit să angajeze suficienți inspectori de integritate; regretă faptul că salariile inspectorilor de integritate au fost reduse în decembrie 2018 cu aproximativ 40 % după introducerea unui sistem unitar de remunerare în sectorul bugetar;
41. subliniază că politica anticorupție va fi credibilă doar dacă politicienii demonstrează zi de zi societății că ei, personal, resping sistemele corupte;

42. reamintesc că societatea civilă ar trebui să fie considerată un „câine de pază” atât în perioada dinaintea alegerilor, cât și în cea de după alegeri, contribuind cu o analiză de valoare a punerii în aplicare a promisiunilor politice, a integrității politicianilor și a prevenirii corupției;
43. sunt de acord că politica de combatere a corupției ar trebui concepută astfel încât riscurile financiare asociate cu îmbogățirea ilicită să depășească cu mult posibilele profituri;

Achizițiile publice

44. solicită asigurarea unei concurențe loiale între întreprinderile private și publice, printre altele printr-o politică fiscală echitabilă, care să nu privilegieze niciun agent economic;
45. solicită autorităților să pună în aplicare măsuri eficiente pentru contracararea tranzacțiilor abuzive, care împiedică în mod considerabil dezvoltarea economiei naționale, prin prevenirea și sancționarea corupției active și pasive deopotrivă;
46. solicită punerea în funcțiune a unui instrument eficient și accesibil care să garanteze un sistem transparent și echitabil de achiziții publice, solicitând ca directivele UE privind achizițiile publice să fie transpuse în mod adecvat în legislația națională, inclusiv pentru achizițiile publice de servicii, produse și dispozitive medicale din Fondul obligatoriu de asigurări de sănătate;
47. solicită elaborarea unei strategii de e-sănătate care să abordeze reglementarea serviciilor de telemedicină, sistemele de informații integrate pentru toți furnizorii de asistență medicală și un sistem electronic de înregistrare a pacienților (REP);

Guvernanța în domeniul mediului

48. invită autoritățile să recunoască faptul că „guvernanța în domeniul mediului” depinde de sistemul de guvernanță al țării și orice efort de îmbunătățire a acesteia trebuie să se adreseze ambelor niveluri. Prin urmare, este important să se revizuiască rezultatele reformelor instituționale de mediu, să se separe actualul Minister al Agriculturii, al Dezvoltării Regionale și al Mediului, astfel încât protecția mediului și a naturii să fie guvernată de o autoritate națională independentă, în plus continuându-se dezvoltarea și consolidarea instituțiilor subordonate responsabile, printre altele, cu monitorizarea mediului, cu autorizarea, monitorizarea conformității și aplicarea legislației, asigurându-se, în același timp, condițiile necesare abolirii corupției în domeniul mediului;
49. reiterează importanța protejării și dezvoltării durabile a resurselor de apă din bazinul râului Nistru, pentru a asigura funcționarea corectă a ecosistemelor și accesul echitabil la o apă de calitate, în cantități suficiente, pentru toți utilizatorii din bazinul respectiv;
50. invită Guvernul Republicii Moldova să trimită Parlamentului Republicii Moldova, spre ratificare, Acordul privind finanțarea gestionării deșeurilor în Republica Moldova, semnat în octombrie 2019 de Guvernul Republicii Moldova și de Banca Europeană de Investiții. Invită Guvernul Republicii Moldova să garanteze o abordare responsabilă, transparentă și care respectă principiul precauției pentru punerea în aplicare a acordului și să evite orice tentativă de corupție în timpul punerii sale în aplicare;

51. Pactul ecologic european este o nouă strategie de creștere care are ca scop transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, în care să nu mai existe emisii nete de gaze cu efect de seră în 2050 și în care creșterea economică este decuplată de utilizarea resurselor. Prin urmare, solicităm autorităților să înceapă aplicarea principiilor Pactului în cadrul politicilor și al legislației naționale.

În ceea ce privește viitorul pieței forței de muncă, membrii PSC:

52. încurajează mobilizarea societății civile și a partenerilor de dezvoltare, pentru a monitoriza și participa la procesul bugetar la nivel central și local, ținând seama de deficitul bugetar ridicat preconizat pentru 2020, precum și de semnele îngrijorătoare privind finanțarea acestui deficit. Principalul accent ar trebui pus pe monitorizarea procesului de privatizare și a posibilei emiteri de euro-obligațiuni, a reformelor în justiție, a inițiativelor anticorupție și a celor de integritate, precum și pe garantarea statului de drept; aceste aspecte ar putea fi considerate de guvern surse alternative de finanțare a deficitului într-un an electoral;
53. încurajează mobilizarea societății civile și a partenerilor pentru dezvoltare, pentru a monitoriza și contracara intervențiile tot mai numeroase ale actorilor politici asupra independenței băncii centrale, ca mijloc de finanțare a deficitului bugetar într-un an electoral;
54. încurajează schimbul de bune practici între UE și Republica Moldova în domenii precum economia circulară și digitalizarea; încurajează, de asemenea, schimburile de locuri de muncă între întreprinderi, pentru a sprijini posibilitățile de a efectua „schimburi de inteligență” și a crea platforme pentru partajarea de informații și de bune practici.